RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

NAJOBSZERNIEJSZE CZASOPISMO FACHOWE W POLSCE

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY)   LE MARCHÉ DES MÉTAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENFACHBLATT)

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA" ORAZ „POSTĘPY W PRZEMYŚLE"

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: POZNAŃ, UL. WIELKA 10. - TELEF. 2277.

Nr. 46. **Poznań, 22 listopada 1927 r.** **Rok VII.**

TREŚĆ NR. 46:

	Strona
Nowy kartel hurtowników żelaza w Austrji, Alfred Lorenczewski	1353
Rola czechosłowackiego przemysłu żelaznego na rynku międzynarodowym	1354
Postęp ekonomiczny Polski	1355
Z życia gospodarczego zagranicy	1356
Wiadomości z branży	1358
Z życia organizacyj	1358
Z życia placówek przemysłowo - handlowych	1358
POSTĘPY W PRZEMYŚLE	1300—1362
DZIAŁ BUDOWLANY I CERAMICZNY	1362—1364
DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH	1366
Skrzynka zapytań	1368
Przetargi, submisje i licytacje	1370

Nowy kartel hurtowników żelaza w Austrji.

Współczesna gospodarka jest gospodarką typowo wymienną. W procesie wymiennym obserwujemy cztery ewentualności.

W procesie wymienionym stoją naprzeciw sobie, po pierwsze, liczni producenci i liczni konsumenci.

W takim przypadku stosunki produkcyjne oparte są na pewnego rodzaju „anarchji" przemysłowej.

Wobec tego producenci między sobą walczą o rynek zbytu. Stan taki nazwano „wolną konkurencją".

Jednakże wolną konkurencję warunkuje istnienie „rynku zbytu", ponieważ produkcja pracuje na określony rynek.

Na rynku zaś, jak wyżej powiedziano, konkurenci walczą o zbyt. Odbywa się to według prawa popytu i podaży, przyczem rozstrzyga o pojemności zdolność wymiany „par granicznych".

Po drugie, na rynku widzimy nielicznych producentów wobec licznych konsumentów. W przypadku tym rozstrzygać będzie nie zdolność par granicznych, ale najwyższe koszty produkcji.

Po trzecie, mogą być liczni producenci a nieliczni konsumenci. Wypadek taki zachodzi, jeżeli mamy naprzykład przedsiębiorstwo kolei żelaznych jako jedynego odbiorcę przemysłu taboru kolejowego. Jest to pewnego rodzaju „faktyczny" monopol konsumcyjny.

Po czwarte, stosunki gospodarcze mogą być zorganizowane nie na zasadzie „wolnej konkurencji", ale na zasadzie „monopolu".

Wtedy stoi organizacja wytwórców naprzeciw organizacji konsumentów. Wobec tego koniecznem jest wzajemne porozumienie się.

Faktem niezaprzeczonym jest, że organizowanie się wytwórców w czasach powojennych postąpiło bardzo daleko.

Skutkiem tego, naturalnie na Zachodzie, przystąpiono stosunkowo niedawno do zorganizowania odbiorców. Ruch ten jest jeszcze bardzo młody i znajduje się zaledwie w powijakach. Jednakże fakt pozostanie faktem, że zaczyna kiełkować. Możliwem jednak do zrealizowania będzie ten ruch tylko wtedy, kiedy pośredni konsumenci będą kapitałowo dość silni i kiedy nastąpią dalsze zmiany, korzystnie oddziaływujące w kierunku dalszych postępów organizacyjnych życia gospodarczego.

Przykładem, że ruch ten staje się rzeczywistością, jest kartel hurtowników branży żelaznej w Austrji, w ubiegłym roku rozwiązany.

Pierwsza zatem próba wypadła ujemnie, skoro kartel uległ likwidacji. Sądzimy, że głównym powodem tej likwidacji była słabość kapitałowa samych hurtowników żelaza, jako i też brak oparcia kapitałowego.

Obecnie jednak okazuje się, że mimo tej ujemnej próby organizacja hurtowników staje się koniecznością życiową. Sprzyjają temu wybitnie zmiany, jakie zaszły na rynkach pieniężnym i kapitałowym, szczególnie zaś walka między wielkim przemysłem i wielkiemi bankami, co się dotychczas objawiło w silniejszem poparciu przez banki średniego przemysłu.

W takiej sytuacji pomyślano w Austrji o wskrzeszeniu kartelu hurtowników branży żelaznej.

Przedewszystkiem wchodzą tutaj w rachubę firmy: Szalay i Syn, Tow. Akc., następnie A. Hermann Frankl & Synowie, Tow. Akc., później firmy: Juhos & Co., Waldmann & Bruder oraz Schneider & Wolkenberg, którzy ze swej strony weszli w porozumienie z wielkiemi prowincjonalnemi f-mi hurtownemi Austrji celem utworzenia nowego kartelu.

Powyższe firmy mają zamiar austrjackiemu Kontrollbank powierzyć gestję nowego kartelu.

Jesteśmy ciekawi, czy bank ten faktycznie zgodzi się na przyjęcie gestji, czy hurtownicy znajdą przez to poparcie kapitałowe, czy wreszcie funkcjonowanie tego kartelu będzie eksperymentem dodatnim. Funkcjonowanie tego kartelu będziemy śledzić.

Alfred Lorenczewski.

Rola Czechosłowackiego przemysłu żelaznego
na rynku międzynarodowym.

Czechosłowacki przemysł żelazny pracuje w ścisłem porozumieniu z organizacjami handlowemi w tej dziedzinie... Niemcy coraz silniej stawiają swą stopę na rynku czechosłowackim...

Bardzo ciekawe dane przesyła nam Państw. Instytut Eksportowy. Dotyczą one roli, jaką odgrywa dziś czechosłowacki przemysł żelazny na Rynku Międzynarodowym, a równocześnie jego ścisłej zależności od... imperatywu niemieckich czynników w tej dziedzinie.

Dane te przytaczamy narazie bez komentarzy. Nasuwają się one zresztą same i to dość natarczywie...

Otóż czechosłowacki przemysł żelazny charakteryzuje daleko posunięta i skomplikowana współzależność pomiędzy poszczególnemi fabrykami, czemu towarzyszy bliski kontakt przemysłu tamtejszego z międzynarodowemi organizacjami przemysłowemi.

Większość poważnych firm czechosłowackich posiada wspólną organizację sprzedaży w firmie pod nazwą „Biuro sprzedaży czechosłowackiego przemysłu metalurgicznego", obejmującej swą działalnością „Praskie Towarzystwo Przemysłu Żelaznego", „Towarzystwo Górniczo - Hutnicze (Trzyniec)", „Witkowickie Gwarectwo Górniczo - Hutnicze", „Huty Żelaza Rotava - Nydek", „Hradeckie Huty Żelaza" (w tem zakłady Skody), „Towarzystwo Górniczo - Hutnicze Mannesmann - Koburg", „Walcownie firmy Hahn", „Huty Żelaza w Moście", „Państwowe Huty Żelaza w Podberezowej", wreszcie od roku 1925 „Ryma Murańską Salgo Taryańską S-kę Akc." (Węgrzy). W ramach powyższego porozumienia egzystują kartele uboczne, łączące poszczególne gałęzie produkcji, jak naprzykład wyrób nitów, gwoździ, rur, etc., pozatem zaś istnieją ściślejsze jeszcze połączenia poszczególnych firm, częstokroć na tle porozumień międzynarodowych, tak naprzykład Zakłady Skoda i Towarzystwo Górniczo - Hutnicze (Trzyniec) należy do koncernu Schneider - Creusot, Zywno - Banku i Czeskiego Banku Eskontowego.

Dwa te banki, pracujące we wzajemnym kontakcie, zainteresowane są również w szeregu innych poważnych fabryk, jak naprzykład Praskie Towarzystwo Przemysłu Żelaznego i Huta Poldi.

Wspomniany powyżej koncern pozostaje pozatem w porozumieniu z grupą finansową Rotschilda, która jest współwłaścicielką Zakładów Witkowickich.

Wskazana współzależność czeskiego przemysłu żelaznego oraz jego związek z przemysłem zagranicznym, przedewszystkiem z francuskim kocernem Schneider - Creusot, w znacznym stopniu ułatwiły nawiązanie kontaktu z kartelami międzynarodowemi, co ujawniło się w czasach ostatnich.

Najpoważniejszą rolę z pośród karteli międzynarodowych odgrywa na rynku czechosłowackim Europejski Kartel Żelazny, w łonie którego firmy czechosłowackie wchodzą do grupy środkowo - europejskiej, wraz z Alpejskiem Towarzystwem Górniczem, reprezentującem Austrję, oraz z Zakładami Rymamurańskiemi, reprezentującemi Węgry. Całkowitą produkcję kartelu określono na 27,8 milj. ton, z czego na grupę środkowo - europejską przypada 2,18 milj. ton, a mianowicie na Czechosłowację 1,45 milj. ton, na Austrję 0,42 milj. ton i na Węgry 0,31 milj. ton. Oprócz umowy kartelowej, regulującej warunki sprzedaży, istnieją jeszcze dwustronne umowy wzajemne, zabezpieczające produkcję poszczególnym członkom kartelu; tak naprzykład istnieje umowa czechosłowacko - polska w przedmiocie zbytu, analogiczne konferencje toczą się pomiędzy Węgrami i Austrją.

Czechosłowacki przemysł metalowy jest członkiem szeregu innych ustrojów międzynarodowych, oprócz kartelu żelaznego. Uczestnictwo w międzynarodowym syndykacie dla wyrobów drutu pozostawia odnośnej produkcji czeskiej wolną rękę na rynku wewnętrznym, natomiast przewiduje skontyngentowanie eksportu; kartel ten, o ile chodzi o Czechosłowację, pozostaje pod przemożnym wpływem Towarzystwa Górniczo - Hutniczego, eksportującego około 80 proc. całkowitego czeskiego wywozu drutu. W syndykacie obok Czechosłowacji figurują Niemcy, Belgja i Holandja. — Pozatem jest Czechosłowacja członkiem syndykatu rur oraz międzynarodowego syndykatu wyrobów emaljowanych, założonego w roku 1926 roku, przy współudziale Niemiec, Austrji, Polski i Węgier i regulującego wyłącznie eksport. Odnośne firmy czechosłowackie nawiązały pomiędzy sobą porozumienie ściślejsze, organizując wspólne biuro sprzedaży p. f. „Centralne Biuro Sprzedaży Stolma". Sytuacja w produkcji naczyń emaljowanych przedstawia się nie nazbyt pomyślnie, wobec czego fabryki nie wykorzystują obecnie w pełni swej zdolności wytwórczej.

Przyczyną tego jest niekorzystna konjunktura eksportowa; ceny nie podniosły się w tym stopniu, jak oczekiwano, pomimo reorganizacji akcji eksportowej przez kartel. Działalność kartelu nie mogła się rozwinąć w odpowiedniej mierze wskutek tego, iż nie udało się włączyć w jego ramy państw zachodnio - europejskich, a mianowicie Anglji, Holandji i Belgji.

Natomiast stosunkowo korzystnie przedstawiają się warunki zbytu na rynku wewnętrznym, zwłaszcza w okresie pożniwnym. Fabryki berneńskie, które przystosowały się do tego zapotrzebowania, znajdują się w sytuacji zadowalającej; najpoważniejsze z nich, t. j. Bracia Gottlieb & Brauchbar" oraz „Sphinx" zatrudniają 1 800 robotników.

Dnia 1-go kwietnia 1926 roku nawiązane zostało porozumienie producentów blachy żelaznej w Czechosłowacji i Austrji. Co się tyczy lepszych gatunków stali, toczą się od dłuższego czasu konferencje pomiędzy czeską Hutą Poldi i Austrjacką firmą Schoeller Bleckmann; podobne dążenia przejawiają się wśród głównych firm niemieckich. Od 1-go stycznia r. b. sprzedaż całej produkcji rur izolacyjnych i izolatorów skoncentrowana została w syndykacie sprzedaży, składającym się z towarzystw „Isotruba" i „Isomat". Istnieje również syndykat eksportowy dla produkcji blachy mosiężnej i t. p., dążący do nawiązania współpracy z austrjackim kartelem miedzi.

W przemyśle maszynowym poważne znaczenie posiada połączenie firmy elektrotechnicznej Križik z A. E. G., co ilustruje poniekąd fakt pozyskiwania czechosłowackich przedsiębiorstw przez kapitał niemiecki. Założona w wyniku połączenia firma A. E. G.-Križik, przejęła zakłady Križika w Podmohlech, reszta przedsiębiorstw Križika zachowała nominalną samodzielność, pozostając jednak w zależności od A. E. G.

Oprócz A. E. G. również koncern elektrotechniczny Siemens - Halske stara się ulokować w Czechosło-

wacji, prowadząc odnośne konferencje ze S-ką Akc. „Telegrafja", której połowę akcji posiada państwo; konferencje te doprowadziły jakoby do pozytywnych rezultatów.

Stan zatrudnienia w przemyśle maszynowym polepszył się ostatnio, szczególnie w drugiej połowie rb., a mianowicie pomimo ogólnego zmniejszenia zamówień na żelazo przemysł maszynowy swe zapotrzebowania zwiększył na potrzeby eksportowe. Szczególnie intensywnie zatrudnione są fabryki maszyn rolniczych, których jest w Czechosłowacji powyżej setki. Zmniejszyły się wprawdzie zamówienia sowieckie, w związku z sytuacją finansową Sowietów i akcją, zmierzającą do budowy własnych fabryk, natomiast *zwiększyły się dostawy do Polski*, Rumunji, Węgier i Jugosławji, jak również do Argentyny, Turcji i Afryki.

Jest nadzieja, że konjunktura obecna dotrwa do przyszłego roku.

———oooo———

Postęp ekonomiczny Polski.

Na zaproszenie Polsk. Stow. Inż. i Techn. Woj. Śl. i Stow. Polsk. Inż. Górn. i Hutn., wygłosił 20 b. m. p. min. Kwiatkowski referat „O postępie ekonomicznym Polski". Odczyt zgromadził w gmachu teatru miejskiego w Katowicach bardzo liczną publiczność, wśród niej poza członkami zapraszających Stow. przedstawicieli władz, naczelnych dyrektorów zakładów i organizacyj przemysłowych na Śląsku, przedstawicieli życia gospodarczego oraz prasy. P. min. powitał b. min. Kamiński, poczem prelegent w blisko 3 godz. odczycie zobrazował postęp gospodarczy Polski, popierając swe wywody licznemi zestawieniami statystycznemi. Treść referatu, w znacznem skróceniu, podajemy poniżej:

Zależnie od stanowiska, z jakiego będziemy przypatrywać się stanowi gospodarczemu Polski, można w rozwoju naszego Państwa dopatrywać się wielu momentów, wskazujących na postęp i tężyznę — równie dobrze zaś można ostro krytykować stan gospodarczy, który w wielu wypadkach daleko stoi poza państwami zachodniemi. Pomimo, iż błędem byłoby ukrywanie czarnych stron w życiu społeczeństwa, gdyż zbytni optymizm jest raczej gorszym od zbytnego pesymizmu — społeczeństwo powinno jednak mieć pełną wiarę w własny postęp i jasną przyszłość, co rodzi siłę i zdrowe podstawy dalszego rozwoju.

W okresie rozbiorów, gdy inne państwa na wyścigi rozbudowywały swoją gospodarkę, Polska ze względów politycznych nie mogła im dotrzymać kroku. Dołączyło się do tego, zniszczenie kraju w czasie wojny, które w Polsce było bez porównania większe ,niż w jakiemkolwiek innem państwie. Tak więc przed Polską odrazu stanęły wszystkie ogromne prace gospodarcze, które nie zostały wykonane w poprzedniem stuleciu z dodatkiem tych, które wynikały z konieczności odbudowy kraju po wojnie. Brak wyszkolonego personelu administracyjnego i odpowiednio wyrobionych sfer kupieckich, dalej różnice dzielnicowe utrudniały pracę. Również dewaluacja waluty stwarzała niezdrowe stosunki i dezorganizowała życie gospodarcze.

Po szeregu lat pracy można dziś obserwować stosunkowo pomyślny stan prawie we wszystkich działach gospodarczych; stały postęp ekonomiczny Polski jest rzeczą niewątpliwą i widoczną.

Waluta została ustabilizowana, zapasy kruszcowe są bardzo silne, podatki wykazują stały wzrost wpływów. Kredyty na budownictwo, dla handlu, rolnictwa itp. rozwijają się znacznie. Wskaźnik kursu akcyj podniósł się, natomiast stopa dyskontowa spadła, choć dziś daleka jest ona jeszcze od poziomu w państwach zachodnich. Dolarowa pożyczka Polski w Ameryce już w 1925 r. osągnęła kurs około 100, a ten wysoki kurs pożyczek poprzednich umożliwił obecnie zaciągnięcie pożyczki stabilizacyjnej.

Debaty na temat: czy Polska ma być krajem przemysłowym kosztem rolnictwa, czy też odwrotnie, zostały rozstrzygnięte wobec ogólnego zrozumienia ważności rolnictwa, jako rynku zbytu dla wyrobów przemysłowych i ważności przemysłu, jako odbiorcy płodów rolnych. Nie można popierać jednej dziedziny wytwórczości kosztem drugiej.

Przemysł polski znalazł się w specjalnie ciężkich warunkach. Okres wojenny był dla wielu gałęzi przemysłu innych państw — okresem rozwoju; dla większej części przemysłu Polski — okresem zniszczenia. Okres dewaluacji powojennej wpłynął na pewną odbudowę przemysłu, ale brak kapitału, zamknięcie rynków wschodnich i mała konsumcja wewnętrzna, jak również wiele innych przyczyn hamowało ten rozwój. Dziś konsumcja wewnętrzna znacznie wzrosła, produkcja zaś kopalń i ciężkiego przemysłu nie osiągnęła wprawdzie w całości poziomu przedwojennego, lecz w wielu działach zbliża się doń, przyczem znać stałą tendencję wzrostu produkcji .Produkcja przemysłowa przystosowuje się szybko do potrzeb rynku wewnętrznego, wyrównując różnice, jakie stworzył podział na zabory. Należy prowadzić taką politykę przemysłową, by równocześnie podnosić produkcję i konsumcję.

Rzemiosło, silnie osłabione w czasie wojny, tak, że produkcja na jednostkę, w stosunku do okresu przedwojennego, spadła na 30 proc., wymaga pomocy kredytowej, która choć zostaje mu udzielana, wciąż jeszcze jest za małą.

Handel zagraniczny w b. roku wykazuje stan ujemny, co jest wynikiem złych zbiorów w roku 1926. Pocieszającym jest fakt, że towary polskie zdobywają coraz nowsze i coraz dalsze rynki europejskie, jak i zamorskie.

Sprawa sytuacji klasy robotniczej przedstawia wiele trudności do rozwiązania. Za przykładem Ameryki ugruntowało się przekonanie, że produkcja tylko wtedy wzrasta, gdy zadowolony robotnik zgodnie pracuje z przedsiębiorcą. Zapewne w miarę dalszego podnoszenia się produkcji, w Polsce musi nietylko zniknąć bezrobocie, ale w związku z zapotrzebowaniem na pracę, robotnik będzie coraz lepiej wynagradzany.

Na zakończenie p. Minister zaznaczył, że pęd ku odbudowie życia gospodarczego w Polsce ujawnia się z pełną siłą. W całem społeczeństwie dojrzało już zrozumienie, że żaden postęp nie odbywa się automatycznie — lecz jest wynikiem pracy.

Fuzja 2 światowych fabryk maszyn do pisania.

Amerykańska firma Elliot Fisher, pracująca blisko 40 lat w przemyśle maszyn do pisania, zdobyła wspólnie z jedną grupą finansową decydujące stanowisko i kontrolę nad firmą Underwood, wciągając ją tym samym w orbitę swoich interesów. Przed rokiem koncern Elliot Fisher zakupił za 4 miljony dolarów fabrykę maszyn do dodawania Sunstrand Adding Mashine Co. Obecnie, po włączeniu firmy Underwood, koncern ma w swoich rękach ca 50 miljonów dolarów.

Z ŻYCIA GOSPODARCZEGO ZAGRANICY

NIEMCY.

Wydobycie węgla w kopalniach niem. Śląska Górnego w październiku r. b. wyniosło 1.590.000 ton. Zbyt przedstawiał się nieźle, o czem świadczy niewielkie tylko powiększenie się zwałów (z 247.000 na 265.000 ton). Korzystnie przedstawia się zbyt grubego węgla wskutek zimowych zakupów opałowych. Na gatunki węgla średniego i drobniejszego popyt jest mniejszy. Szczególniej pogorszyła się sytuacja w zbycie miału, co związane jest z unieruchomieniem niedawno, wskutek wysokich cen smoły, fabryk brykietów.

W eksporcie węglowym nastąpiła zmiana na gorsze, w związku z załogodzeniem konfliktu węglowego polsko-czeskiego, wobec czego Polska znowu wwozi do Czech 60.000 ton węgla miesięcznie, pozbawiając eksport z niemieckiego G. Śląska chwilowej zwyżki, którą zawdzięczał konfliktowi polsko-czeskiemu.

Zbyt koksu przedstawiał się nieźle, zapasy nie uległy niemal w ciągu października r. b. żadnej zmianie, utrzymując się na poziomie 53.000 ton. Należy jednak zaznaczyć, iż zdolność produkcyjna koksowni nie została całkowicie wyzyskana.

„Industrie Kurier" podaje, że produkcja wyrobów pobocznych w koksiarniach na niemieckim G. Śląsku wynosiła w:

rodzaj produktów	w wrześniu 1927 r.	w październiku 1927 r.
smoła surowa	4945 ton	5037 ton
smoła gazowa	52 „	57 „
benzol surowy i pochodne	1560 „	1685 „
kwaśny siarczan amonowy	627 „	1729 „

Z tego sprzedano:

	w wrześniu	w październiku
smoły surowej	4822 ton	5102 ton
„ gazowej	62 „	47 „
benzolu sur. i pochodnych	1591 „	1689 „
siarczanu amonowego . .	1010 „	32 „
naftaliny	131 „	102 „

Mały obrót kwaśnego siarczanu amonowego w październiku jest wynikiem późnej pory roku i ograniczeniem zapotrzebowań w rolnictwie. Wskutek tego zapasy wzrosły z 1727 ton do 3424 tony.

W żelazie sytuacja przedstawia się mniej pomyślnie. Surówka, której ceny obniżono w początku października r. b., cieszy się narazie niezłym popytem co jednak nie przyczyniło się do istotnego odciążenia zapasów, które nagromadziły się w ciągu lata. Najpoważniejsza, zresztą, część surówki zużywana jest przez odnośne stalownie, które są, jak dotąd, nieźle zatrudnione, uskarżają się jednak na stan nowych zamówień. Rynek żelaza sztabowego jest coraz mniej ożywiony, co jednak nie wywołuje zmiany w cenach. W kształtownikach daje się odczuwać zmniejszenie popytu ze strony przemysłu budowlanego.

Na rynku blach dawała się już poprzednio zauważyć stagnacja, jeśli chodzi o blachy grube. Obecnie sytuacja pogorszyła się również w stosunku do blach średnich i cienkich. Słabo przedstawia się również zbyt rur, gdzie zaznacza się konkurencja zagraniczna.

Reńsko-westfalski rynek stali przedstawia się naogół zadawalająco. Stan zamówień uległ ostatnio niewielkiemu zresztą osłabieniu. Najlepiej przedstawia się sytuacja w półfabrykatach i żelazie sztabowem, podczas gdy na rynku kształtowników panuje nadal cisza. Jednak i w tym ostatnim dziale zatrudnienie jest zadowalające, co zależy od poważnych zamówień ze strony producentów wagonów.

Zmniejszenie się pojemności rynku budowlanego odbiło się szczególniej na zapotrzebowaniu żelaza betonowego.

Sytuacja w zbycie blach niejednolita; podczas gdy rynek, jeśli chodzi o blachy grube, przedstawia się nieźle, to blachy cienkie i średnie nie cieszą się dostatecznym popytem.

FRANCJA.

Na rynku surówki sytuacja spokojna. Ceny kartelowe surówki nr. 3 zawierający fosfor, podniesiono znowu na fr. 420 za tonę (parytet Longvy), gdyż okazało się, że uczyniona w poprzednim miesiącu zniżka o 40 fr. nie przyczyniła się w niczem do powiększenia zby

Zachodni syndykat surówki, obejmujący Francję, Belgję i Luksemburg, obniżył celem zwalczenia konkurencji na rynku belgijskim ceny tamtejsze do 590 fr. Kontyngent syndykatu dla rynku belgijskiego, który wynosił w październiku 15.000 ton, ustalono na listopad i grudzień w łącznej wysokości 25.000 ton. Udział Francji w tym kontyngencie wynosi 35%, Belgji 40% Luksemburgu 25%. Wewnętrzny kontyngent francuski ustalono na listopad w dotychczasowej wysokości 30 000 ton. Ceny surówki hematytowej utrzymywały się na dawnym poziomie w wysokości 535 fr. za tonę surówki pudlingowej i 595 fr. za tonę surówki odlewniczej. Kontyngent wewnętrzny ustalono także i tu na 30.000 ton. Ceny surówki hematytowej utrzymywały skandynawskiego, żelazo-mangan 76 80 Mn zwyżkował o 200 fr., osiągając 1725 za tonę. Pozatem notowano w końcu ub. miesiąca żelazo-krzem 25% fr. 800—850, — 75% fr. 2400—2450, żelazo-chrom podstawa 60% Cr. 8—10% fr. 3050—3100. Cr. 2—4% — fr. 3900. Ceny wewnętrzne półfabrykatów i wyrobów walcowanych nie uległy istotnym zmianom. Bloki notowano 440—475, kęsy 480—510, platyny 510—530, dźwigary 500—520, żelazo-handlowe 550—560, wszystko za tonę franco fabryka. Ceny eksportowe przedstawiały się następująco: bloki surowe Ł 3/17 do 4 Ł, kęsy Ł 4/2/6 do 4/4, platyny Ł 4/6, dźwigary Ł 4/7/6—4/10, żelazo handlowe Ł 4/13/6—4/14 wszystko za tonę fob Antwerpja.

Na rynku blach popyt — niewielki, notowano blachy grube 690—710, — średnie 750—800, — cienkie 900—950 wszystko za tonę. Drut walcowany na rynku wewnętrznym 725 fr., na eksport Ł 5/10 fob Antwerpja.

(Zebrał i opracował *J. Taberski*).

W uzupełnieniu

spisu odznaczonych orderami „Odrodzenia Polski" przez p. Prezydenta Rzeczypospolitej z okazji święta Niepodległości w dniu 11 listopada rb. podać należy, że wśród wybitnych przedstawicieli przemysłu metalowego odznaczonych Krzyżem Komandorskim orderu „Odrodzenia Polski" znajduje się również p. Tadeusz Epstein, przemysłowiec, prezes Izby Handlowo-Przemysłowej w Krakowie „za dalsze wybitne zasługi w organizowaniu życia gospodarczego Małopolski w kierunku unifikacji gospodarczej Państwa".

Wiadomości z branży

EKSPORT Z GÓRNEGO ŚLĄSKA NA WĘGRY.

Założone ostatnio w Budapeszcie Powszechne Towarzystwo Obrotu Towarowego pertraktuje o nawiązaniu stałego kontaktu pomiędzy Węgrami a górnośląskim przemysłem węglowym i hutniczym. Interesujący jest skład rady naczelnej tego towarzystwa, do której wchodzą najpoważniejsze osobistości ze świata politycznego, arystokratycznego, finansowego i naukowego Węgier. Prezesem rady jest Zoltan Johelfalussy, były minister i gubernator Fiume, wiceprezesem hr. Aleksander Staray, przedstawiciel wielkich agrarjuszów, dyrektorem Franciszek Stejskal, przedstawiciel wielkiego przemysłu. Oprócz tego wchodzą do rady Leopold hr. Zichy, członek Izby Wyższej, Gabor Ugron, były minister spraw zagranicznych, dr. W. Geer, prezydent najwyższego sądu węgierskiego, dr. Eugenjusz Rewesz, bankier, oraz dr. Bela Kenez, dziekan uniwersytetu i poseł do parlamentu.

TRUDNOŚCI EKSPANSJI POLSKIEGO ŻELAZA NA BLISKI WSCHÓD.

Brak śródziemnomorskiej linji okrętowej wpływa na podrożenie transportów polskich wyrobów hutniczych do portów Bliskiego Wschodu, przyczyniając się do pogorszenia naszej sytuacji eksportowej, utrudnionej już i tak przez geograficzne położenie polskiego okręgu hutniczego. Podczas gdy transport tony żelaza z Antwerpji do Aleksandrji kosztuje 16 sh — to transport z huty polskiej do tego portu wynosiłby 28 sh. za tonę (cena eksportowa żelaza handlowego fob Antwerpja wynosi mn. w. 90 sh, za tonę, a cif Aleksandrja 106 sh. za tonę).

UMOWA SYNDYKATU HUT ŻELAZNYCH PRZEDŁUŻONA.

Dowiadujemy się, że na posiedzeniu członków syndykatu hut żelaznych, które odbyło się w Katowicach w dn. 15 i 16 b. m., postanowiono przedłużyć trwanie umowy w dotychczasowym zakresie do dnia 1 lipca przyszłego roku. Do tego czasu zapewne zostaną uzgodnione poglądy członków syndykatu w sprawie rozszerzenia programu działalności z włączeniem eksportu. Nowa umowa zostanie zawarta na przeciąg pięciu lat .

PRODUKCJA FERROMANGANU.

Zjednoczone Huty Królewska i Laura rozpoczęły produkcję ferromanganu, a w walcowni szyn wprowadzono nowe profile nawierzchni kolejowych, przeznaczone na eksport. Przez rozszerzenie koksowni koło szybu „Dubieńsko“ powiększy się produkcja koksu tego zakładu o 1000 ton na miesiąc.

Z życia organizacyj

ZEBRANIE KOŁA ŻELAŹNIAKÓW POMORZA

odbyło się w niedzielę ,dnia 20 listopada rb. w Grudziądzu w Hotelu Kellasa pod przewodnictwem p. F. Balcerskiego z Wąbrzeźna. Po odczytaniu protokółu z posiedzenia Koła w Brodnicy przez sekretarza Koła p. Hipolita Kotlińskiego, przewodniczący odczytał memorjał, wysłany przez Koło do Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie wygórowanych cen na śruby żelazne, podkowy, smołę kamienną i cement.

Memorjał wskazuje n. p., że przed wojną śruby maszynowe Nr. 26 (czarne) kosztowały Mkn .2.65 za 100 sztuk a obecnie sprzedają je Zjednoczone Polskie Fabryki Śrub w Bielsku po zł. 26.88 za 100 sztuk.

W dyskusji nad memorjałem zabierali głos pp. Ollech z Torunia, H. Kotliński i Dr. Rzepecki. Uchwalono następnie zaprowadzić listę hurtowników, którzy bezpośrednio towar sprzedają konsumentom i to nieraz po niższej cenie. niż przewiduje syndykat (firma N. w Toruniu odnośnie żelaza i haceli). Na liczne zapytania odnośnie syndykatu fabryk naczyń emaljowanych udzielił zebranym informacji p. Styburski, imieniem fabryki „Herzfeld i Viktorius“, tłumacząc powody, które skłoniły fabrykę do wstąpienia do syndykatu. Uchwalono następnie domagać się od Syndykatu Hut Żelaznych zniesienia 5% nadwyżki wagi, pobieranej przy zakupie „podciągów“, sprowadzanych ze składów hurtownych i to po przemówieniu w tej sprawie p. Balcerskiego, Ollecha z Torunia i Musiałkowskiego z Chełmży.

Po przyjęciu na członków Koła p. Olejniczaka z Działdowa p. Musiałkowskiego z Chełmży i p. Lutobarskiego z Grudziądza uchwalono wszcząć ustną agitację, by w Kole zjednoczyć wszystkich żelaźniaków Pomorza.

Konieczność obniżenia „norm dochodowości“ przy żelazie, artykułach budowlanych i opale referował p. dr. Rzepecki, zapoznawszy zarazem zebranych o akcji Związku Tow. Kup. na Pomorzu w sprawie obniżenia podatku obrotowego. Zebrani podali projekty odnośnie zmiany obecnie nieaktualnych stawek „norm dochodowości“ i uchwalili rozpisać w tej sprawie specjalną ankietę.

W wolnych głosach p. Styburski nawoływał zebranych ,by do hurtowni niemieckich pisali zawsze po polsku jak również do Gdańska, przyczem wskazał na curiosum, że niektórzy kupcy żelaźniacy dzisiaj jeszcze piszą niemieckie listy do fabryki „Herzfeld i Viktorius“, aczkolwiek od 7 lat znajduje się ona w ręku polskiem. Fakt ten jest tem dziwniejszy, że fabryka dostaje od odbiorców swych w Niemczech listy po polsku pisane. Apel p. Styburskiego uchwalono przesłać do wszystkich żelaźniaków Pomorza.

Następnie dyskutowano nad sprawą ustawicznego zmniejszania skotna i rabatu przez kopalnie węgla oraz postanowiono zapoczątkować wspólny zakup przez wspólne sprowadzenie łańcuchów i podków. Akcja ta będzie zdecentralizowana w kilku okręgach i przeprowadzona w myśl wskazówek przewodniczącego Koła, p. Balcerskiego. Na wniosek dr. Rzepeckiego następne zebranie odbędzie się z początkiem stycznia w Toruniu.

Z życia placówek przemysłowo-handlowych.

CENTRALNE BIURO POLSKICH FABRYK GWOŹDZI I DRUTU.

W ostatnim numerze „Rynku Metal.“ donosiliśmy o powstaniu Centralnego Biura Polskich Fabryk Gwoździ i Drutu. Jak nas obecnie informują do zrzeszenia tego przystąpiły następujące fabryki krajowe:

Tow. Akc. Przemysłu Metalurgicznego w Polsce, Radomsko; Tow. Zakładów Metalowych B. Hantke, Warszawa; Belgijska Spółka Akcyjna Warszawskiej Fabryki Drutu, Sztyftów i Gwoździ, Warszawa; Warszawskie Fabryki Śrub i Drutu J. Wolanowski, Sp. Akc. Warszawa; Warszawska Fabryka Drutu i Gwoździ „Drut“ J. B. Rozenfeld, Warszawa; Zakłady Przemysłowe Franciszek Gietrych i S-ka, Warszawa; Roman Zbikowski, Fabryka Drutu, Gwoździ i Sztyftów, Warszawa; Bracia Szajn, Fabryka Śrub i Gwoździ Sp. Akc., Będzin; Spółka Akcyjna Fabryki Lin i Drutu, dawniej A. Deichsel, Sosnowiec; Huta Żelazna „Kraków“ — Kraków; Bracia Bauminger, Kraków; Herman Kamsler, Fabryka Drutu i Gwoździ i Drucianych, Kraków; Krakowska Fabryka Drutu i Wyrobów Żelaznych ,Sp. Akc., Kraków oraz „Rydłówka“, Fabryka Gwoździ i Wyrobów Żelaznych Rand i S-ka, Kraków.

POSTĘPY W PRZEMYŚLE

W celu ożywienia ruchu wynalazczego M. S. Wojsk wprowadza nagrody honorowe i zapomogi pieniężne.

Celem ożywienia ruchu w dziedzinie pracy wynalazczej M. S. Wojsk zamierza odznaczyć niektórych z tych wynalazców, którzy dali się M. S Wojsk. poznać ze swej pracy, nagrodą honorową, zależnie od okoliczności — w postaci pochwały, uznania albo też podziękowania. Ponadto M. S. Wojsk. zamierza udzielić jednorazowych zapomóg wynalazcom, potrzebującym pomocy do dalszej pracy lub na wykonanie prób i modeli, albo wreszcie jako zwrot kosztów własnych, poniesionych przy dokonywaniu wynalazku, ofiarowanego bezpłatnie M. S. Wojsk.

Poszczególni dowódcy i szefowie otrzymali rozkaz przedłożenia p. Ministrowi Spraw Wojskowych listy kandydatów, obejmującej wynalazców, którzy byli już w poprzednich wnioskach przedstawieni, ale nagrody nie otrzymali; będą oni mogli być obecnie ponownie przedstawieni do nagrody lub zasiłku.

Nagroda honorowa może być połączona z pomocą pieniężną. Dotychczasowe wnioski na nagrody honorowe nie były uwzględnione jedynie ze względów technicznych. Wynalazcy, którzy otrzymali poprzednio zasiłek pieniężny na dokonanie, wykończenie albo wypróbowanie wynalazku, mogą być przedstawieni obecnie do nagrody honorowej, o ile wynalazek został wykończony i okazał się rzeczywistem ulepszeniem.

Do nagród i zasiłków mogą być przedstawione osoby wojskowe, następnie osoby cywilne, zatrudnione w M. S. Wojsk. (zakładach), wreszcie osoby cywilne z poza M. S. Wojsk. Tytuł do nagrody lub pomocy stanowić ma praca nad wynalazkiem, mającym widoki urzeczywistnienia i służenia celom wojska, albo mające znaczenie dla gospodarstwa narodowego, następnie pomysły, nie rokujące po realizacji szerszego zastosowania oraz pomysły nie nadające się do realizacji, ale rokujące wynalazcy przyszłość twórczą, wkońcu za przypomnienie lub wskazanie M. S. Wojsk. wynalazków przez inne osoby dokonanych, które znajdywały zastosowanie np. w ubiegłej wojnie, w międzyczasie poszły w zapomnienie, a do dziś nie straciły dla M. S. Wojsk. aktualnego znaczenia.

Do zasiłku zasadniczo nie mogą być przedstawieni wynalazcy, którzy już otrzymali na ten sam wynalazek zasiłek; wyjątkowe wnioski w tym wypadku są dopuszczalne, o ile będą jednak wyczerpująco uzasadnione.

Do pomocy pieniężnej będą przedstawiani wynalazcy rzeczywiście potrzebujący jej na cele dalszej pracy wynalazczej, względnie ci, którzy z powodu wydatków na cele swego wynalazku, znaleźli się w trudnej sytuacji materjalnej.

Nowa przekładnia mechaniczna o stopniowej zmianie prędkości.

Zagadnienie stopniowej zmiany prędkości zapomocą przekładni mechanicznej, jest oddawna uważane za bardzo ważne zadanie do rozwiązania. Jest rzeczą jasną, jak wielkie korzyści i w jak licznych zastosowaniach dałaby taka przekładnia o stopniowej ciągłej zmianie prędkości mechanizmu napędowego, w przeciwieństwie do używanej dziś, o kilku zespołach kół zębatych; nie dziwne zatem, że w tym kierunku wykonano bardzo liczne próby i że nieraz uciekano się do stosowania, bez względu na koszty, przekładni hydraulicznych lub elektrycznych.

Przekładnie mechaniczne o ciągłej zmianie szybkości są dotychczas znane tylko w postaci tarcz ciernych i bębnów rozsuwanych, obydwa te wszakże ustroje nadają się jedynie do przenoszenia małych mocy, ze względu na poślizg, jaki w nich zachodzi, oraz na szybkość zużycia pasów napędowych.

Ostatnio jednak wykonano w Anglji (w firmie P. I. V. Gear Syndicate) nową przekładnię, która będąc wzorowana na ustroju bębnów rozsuwanych, pozwala na zastosowanie jej i do wielkiej mocy, przy małem zużyciu części składowych.

Przekładnia składa się z 2 par rozsuwanych stalowych tarcz stożkowych, o kącie wierzchołkowym 120°, z odpowiedniem uzębieniem, i z łańcucha, stanowiącego łącznik między tarczami. Mechanizm umieszczony jest w skrzyni, napełnionej oliwą.

Charakterystyczną częścią przekładni jest łańcuch, wykonany całkowicie ze stali, w zasadzie w sposób zwykły, tzn. z szeregu przegubowo połączonych blaszek, lecz zaopatrzony nadto w urządzenie, pozwalające na dostosowywanie się do zmiennej podziałki zazębienia tarcz — przy zmianie rozstępu między niemi, wzgl. przy przejściu z wału napędzającego na napędzany. Mechanizm ten składa się z osłony, zawierającej zespół odpowiednio wyciętych pasków (grubości ½ mm.), wstawionej do każdego ogniwa łańcucha, w poprzek zespołu tworzących go blaszek. Blaszki te posiadają wycięcia odpowiadające osłonie wspomnianej paczki pasków, paski zaś mają odpowiednio ścięte końce, które wsuwają się w promieniowe wycięcia w tarczach. W ten sposób osięga się zazębienie pomiędzy łańcuchem a tarczami. Z drugiej strony ponieważ paski mogą się przesuwać wewnątrz ich osłony, a tarcze są osadzone na wałach tak, że naprzeciw występu uzębienia jednej mieści się wgłębienie uzębienia drugiej, przeto połowa pasków w każdem ogniwie wchodzi do wgłębienia prawej tarczy, druga zaś połowa — wyparta przez zęby tej tarczy — posuwa się w lewo i wchodzi na wgłębienie lewej tarczy.

Z 4-ch tarcz mechanizmu, najlepiej jest zamocować 3 na stałe na wałach, zaś 4-tą manewrować zapomocą odpowiedniego kółka ręcznego i mechanizmu przesuwającego ją wzdłuż wału.

Jedną z takich przekładni na moc 5 KM., zbadano w National Physical Laboratory, przy napędzie silnikiem elektrycznym o 750 obr./min. Mechanizm wykazał przy dłuższej pracy bieg zadawalający, sprawność do 0,85, zarówno przy zmianie prędkości w kierunku powiększenia, jak i zmniejszenia liczby obrotów, w stosunku 1 : 2. Temp. oleju wewnątrz kadłubu, w którym pracowała przekładnia nie wzrastała powyżej 70°.

(k. s.)

Genjalny wynalazek lotniczy usuwający niebezpieczeństwo wypadków.

Jak donosi (Pat) z Londynu, na lotnisku w Cricklewood, przeprowadzono próby z aparatem bezpieczeństwa, przymocowanym do skrzydeł samolotu. Wszystkie próby wypadły znakomicie. Demonstracji dokonano w obecności licznych rzeczoznawców i przedstawicieli rządu, na których działanie aparatu wywarło silne wrażenie.

W związku z temi doświadczeniami „Daily Mail" pisze:

Bezpiecznik, który demonstrowano wczoraj, jest owocem 8-miu lat wytężonej pracy w kierunku usunięcia niebezpieczeństwa, stanowiącego przyczynę 95 proc. wypadków nieszczęśliwych w lotnictwie.

Przyrząd jest rozwinięciem pomysłu budowy skrzydeł, opatentowanego przed 6 laty przez Handley Page.

Wynalazca uważa, że przyrząd ten już w swej dzisiejszej formie stoi na wysokości zadania i jest największą zdobyczą w dziedzinie techniki lotniczej od czasu pierwszych pomysłów braci Wrigth, kiedy lotnictwo było jeszcze w powijakach.

Konstrukcja aparatu jest tak prosta, że — zdaniem znawców — aparat znajdzie powszechne zastosowanie.

Napozór aparat jest nieznacznem przedłużeniem skrzydeł samolotu, do których jest umocowany i pracuje automatycznie. Przy locie normalnym aparat nie działa, praca zaś jego zaczyna się w chwili, gdy samolot znajduje się pod ostrym kątem do poziomu. W pozycji tej ciśnienie powietrza sprawia, że ruchome przedłużenie skrzydeł zaczynają działać automatycznie. W wyniku daje to możność oporu samolotowi nawet wówczas, gdy kadłub jego znajduje się w pozycji pionowej.

Nie ze stali — lecz z aluminjum.

Nowe wagony w pociągach międzynarodowych.

W międzynarodowem kolejnictwie rozważa się obecnie projekt ustalenia jednolitego typu wagonów osobowych dla wszystkich pospiesznych pociągów t. zw. międzynarodowych.

Zarazem wysunięto projekt budowania takich wagonów nie — jak dotąd — ze stali, lecz z aluminjum, lub innego metalu lekkiego.

Jak olbrzymią oszczędność w paliwie dałyby takie pociągi aluminjowe, łatwo zrozumieć, jeżeli obliczymy ciężar pociągu stalowego.

Używany obecnie „pulman", mieszczący 50 pasażerów, waży średnio 12.000 kg. czyli cały pociąg pospieszny, złożony z 10 wagonów — 120.000 kg. Do tego dochodzi jeszcze ciężar lokomotywy, wyrażający się cyfrą 50—60.000 kilo, czyli razem „martwy ciężar", potrzebny do przewozu 500 pasażerów, wynosi aż 180.000 kilo. Na jednego pasażera wypada więc 360 kg.

Tymczasem zastosowanie wagonów aluminiowych zmniejszyłoby ten „martwy ciężar" niemal do połowy.

Oprócz oszczędności w paliwie dałoby to oszczędność w zużyciu szyn kolejowych i pozwoliłoby na zwiększenie szybkości pociągów.

DZIAŁ BUDOWLANY i CERAMICZNY

Cegła i ruch budowlany.

W ostatnim numerze „Rynku Metalowego i Maszynowego" daliśmy rzut oka na ostatni zjazd przedstawicieli związków przemysłu ceramicznego, który odbył się w Warszawie w dnia 7 i 8 bm. Zjazd ten, jak wiadomo, powziął cały szereg doniosłych dla życia gospodarczego postanowień.

P. Ignacy Chabielski, przewodniczący zjazdu i dyrektor Stowarzyszenia zawodowego przemysłowców budowlanych tak ocenił znaczenie zjazdu w rozmowie z przedstawicielami prasy.

— Odbyty zjazd nie był tylko przejawem życia organizacyjnego przemysłowców ceramicznych, ale przedewszystkiem faktem o dużem znaczeniu dla życia gospodarczego państwa wogóle, a dla przemysłu budowlanego w szczególności.

— Co szczególniej panów interesowało?

— Odpowiem na to pytanie kolejno. Pierwszorzędnem wydarzeniem jest fakt powołania przez zjazd stałej delegacji zrzeszeń przemysłowców ceramicznych; w ten sposób znakomicie ułatwiamy porozumienie się zainteresowanych czynników państw. z przemysłem ceramicznym całego państwa.

Ważną też była sprawa produkcji cegły. P. Langrar, który o tem mówił na zjeździe stwierdził, że w przyszłej kampanji cegielnie w Polsce zdołają wyprodukować od 1 miljarda do 1 miljarda i 250 miljonów...

— Czy ta ilość zaspokoi zapotrzebowanie naszego rynku?

— Tak. Ale... Poważne niebezpieczeństwo naszego rynku stanowi rynek zagraniczny, który płaci za 1.000 cegieł od 18 do 28 dolarów.

— A u nas?

— Ceny u nas kształtują się naogół na jednym poziomie. W okolicach podwarszawskich 1.000 cegieł loco cegielnia kosztuje 80 — 90 zł; w b. zaborze pruskim — 75 — 80 (głównym odbiorcą jest tu Gdynia, rozwijająca niezwykły ruch budowlany); te same ceny notowane są i w Małopolsce...

— Czy nie grozi nam zwyżka ceny cegły

— Nie...

— Mówiono zapewne o kredytach? wtrącamy.

— Owszem. Wyjaśniło się przytem, że Bank Gospodarstwa Krajowego skłonny jest udzielić kredytów na cele obro-

towe dłuższych niż obecnie, t. j. do 18 miesięcy... Pozatem wyrażono życzenie pozyskania kredytu inwestycyjnego od 3 do 6 lat dla zaniedbanych cegielni, których produkcja dostatecznie nie może się rozwinąć, czy niedomaga wskutek braków inwestycyjnych. Oczywiście, kredyt taki byłby udzielony przy ścisłej indywidualizacji wspomnianych cegielni....

Mówiono wreszcie — kończy p. I. Chabielski — o normalizacji cegły (p. Martens), o zagadnieniach robotniczych (mój referat), słowem — o wszystkiem, co zmierzało do wniesienia poprawy w przemyśle ceramicznym. Mam, więc wrażenie, że zjazd przysłużył się nietylko jego organizatorom, ale i sprawie przemysłu budowlanego w Polsce.

Ciekawy sposób utrzymywania dróg.

Jak wiadomo, znaczna większość dróg polskich, bo aż 90% są drogami gruntowemi i żwirowemi. A wiele z nich znajduje sią — niestety — w tak opłakanym stanie, że przy roztopach wiosennych lub późną jesienią regularna komunikacja jest często niemożliwą. Naprawa dróg polskich jest zatem kwestją nader aktualną. Przed kilku laty panowały podobne stosunki w Szwecji, gdzie aż 93 procent stanowią drogi gruntowe i żwirowe. Naprawiano je zwykłym sposobem ręcznym, co mało wpływało na ulepszenie drgó, natomiast od roku 1923, kiedy poczęto używać równacz drogowy „Bitwargen", stosunki uległy radykalnej zmianie. Maszyna ta jednocześnie wyrównuje na drogach wybujałości, zarównuje ślady kół i usuwa darń z boków. Używa się jej również do nadawania właściwego profilu drogom, poszerzania szos a w zimie do usuwania błota i śniegu. Równacze drogowe okazały się tak praktyczne, że w ciągu trzech lat nabyto ich w Szwecji 500. Znalazły również uznanie w krajach sąsiednich jak Norwegja, Finlandja, Estonja, Łotwa, Litwa, Rosja. Używane są w Czechosłowacji, Belgji i Szwajcarji jakkolwiek w ostatnich dwóch krajach mało jest dróg polnych. Polskie Ministerstwo Robót Publicznych nabyło już także jeden taki równacz i podobno jest z niego bardzo zadowolone. Miejmy nadzieję, że na nabycie większej ilości tak potrzebnych maszyn znajdą się fundusze a podniesie się przez to ekonomiczny stan kraju.

F. Z.

Wiadomości drobne.

O NALEŻYTY KREDYT.

W dn. 10 b. m. odbyło się we Lwowie posiedz. Wydziału Syndykatu Interesantów Drzewnych pod przewodnictwem prezesa Dr. Csali, w sprawie kredytów dla przemysłu drzewnego. W posiedzeniu tem wzięli również udział dyrektorzy lwowskiego Oddziału Banku Gospodarstwa Krajowego. Jeden z nich przedstawił zebranym koncepcję na podstawie której Bank Gospodarstwa Krajowego mógłby udzielać przemysłowi drzewnemu kredytów, należałoby jednak wpierw utworzyć spółdzielnię z ogr. odpow., którejby Bank dawał kredyty. W dyskusji wyrażono opinję, że należałoby raczej stworzyć przy Banku Gosp. Krajowego komitet drzewny złożony z fachowców, któryby Bankowi udzielał szczegółowej opinji o osobach względnie firmach ubiegających się o pożyczki.

EKSPLOATACJA GRANITU NA POLESIU.

W Katowicach powstał Związek Samorządów Śląskich celem eksploatowania granitów w Klesowie (na Polesiu), w powiecie Sarny. Znajdują się tam wspaniałe pokłady granitu, nadające się doskonale dla wyrobu kostki do budowy dróg i szos. W zeszłym roku zakupił powiat katowicki kamieniołomy w Klesowie na swój użytek, obecnie zaś do eksploatacji przystępują i inne samorządy śląskie. Subskrypcja udziałów będzie następująca: Powiat Katowice miljon złotych, Świętochłowice 250.000, Rybnik 120.000, Tarnowskie Góry 150.000, Pszczyna 100.000. W ten sposób Górny Śląsk będzie miał własny granit na budowę dróg w województwie.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Lublin, 21. 11. Na rynku materjałów drzewnych daje się zauważyć duże zapotrzebowanie tak krajowe, jak i zagraniczne, przeważnie na budulec sosnowy. Notowano deski obrzynane $^3/_4$ cal. zł. 75 do 80, — 1-nocalowe zł. 85, — 1½-calowe zł. 95 do 100, kantówka ciosana stolarska zł. 120 do 130, deski heblowane zł. 110 do 115, deski i bale zł. 140 do 160 za metr; sleepry 6½ do 7 sh za sztukę, bindry 11.50 dol. za skład; podkłady sosn. I-szy typ dol. 0.90, — II-gi typ 10% niżej. Podkłady dębowe I-szy typ 1.30 dol., — II-gi typ 10% zniżki (za sztukę). Bloki sosn. o 30% c/m średnicy w zwyż za metr 11 do 12 dol. od 40% c/m dol., 12.50 do 13, bloki dębowe od 35 do 40 cm. Ł. 3, 40 do 50 cm. Ł. 4, powyżej 50 cm. do Ł 8. Bloki olchowe od 30 cm. wzwyż 8—8.50 dol., od 25% cm. 6.50 do 7 dol. Forniery dębowe od 50 cm. wzwyż Ł 7 za metr. Ceny rozumieją się loco wagon st. załadowania.

METALE I WYROBY METALOWE

Warszawa, 21. 11. „Elibor" i S-ka Akc. Handlowo-Przemysłowa Ł. J. Borkowski, Warszawa, Mazowiecka 11, notuje następujące ceny loco skład (w zł. za 1 kg.): Cyna Banca 14.80, aluminium 5.10, ołów 1.40, blacha cynkowa 1.70, blacha ocynkowana 1.20, blacha dachowa żelazna 0.99, żelazna 0.47, belki 0.52, hufnale 31 za skrzynię, cement 20.50 za beczkę; cegła ogniotrwała 0.22 za 1 sztukę, karbid 68.00 za 100 kg. Węgiel górnośląski gruby i kostka zł. 44.00 za tonę.

Warszawa, 21. 11. Dom Handlowy A. Gepner Warszawa, Grzybowska 27 notuje następujące orjentacyjne ceny w złotych za kg.: cyna Banka w blokach 14.60, ołów hutniczy 1.30, cynk hutniczy 1.42, blacha cynkowa — cena zasadnicza 1.60, antymon 3, aluminium hutnicze 5.10, blacha miedziana — cena zasadnicza 4.35, blacha mosiężna 3.60—4.50.

Nowy Bytom, 21. 11. Surówka odlewnicza Huty Pokoju Nr. 1 (Friedenshüte, P. G. S. — reprezentacja Spółka Akcyjna Józef Wdowiński w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 210 zł., loco stacja Nowy Bytom.

Berlin, 21. 11. Ceny w markach niemieckich za 1 kg. Miedź elektrolityczna, dostawa zaraz cif Hamburg, Brema lub Rotterdam (za 100 kg.) 130$^3/_4$. Oryginalne aluminium hutnicze 98—99% 210, w blokach, sztabach walcow. i ciągnion. 214. Nikiel czysty 98—99% 350, Antymon Regulus 92—97, Srebro ca 0.900 w sztabach 79—80, Złoto w woln. obrocie 28—28.20, Platyna w woln. obrocie 8—9.

ZŁOTY W DNIU 21 LISTOPADA 1927 R.

Berlin przekaz na Warszawę 46.825 — 47.025, przekaz na Poznań 46.825—47.025, przekaz na Katowice 46.825—47.025, gotówka 46.825—47.225, *Zurych* przekaz 58.20, *Londyn* przekaz 43.50, *N.-Jork* przekaz 11.25, *Ryga* przekaz 61, *Medjolan* przekaz 207, *Praga* przekaz 378½, *Budapeszt* gotówka 63.95—64.15.

Poważne źródła dostawcze

Samozamykacze drzwi 3337 (a)

automatyczno - hydrauliczne „Wartaż" i pneumatyczne „Rojaż" własnej fabrykacji oraz reperacje wszelkich systemów poleca

W. NAROŻNY i S-wie, Poznań 1, ul. Ogrodowa 15/16. — Telefon 2658

Naczynia mleczarskie, naczynia kuchenne, wyroby blaszane cynowane, kotły,
2123 zbiorniki do wody, mleka itp. poleca
J. Wiśniewski, Zakłady Blacharskie w Warszawie, Nowy Świat 62. Telefon 268-19

ŚRUBY do drzewa toczone, mosiężne i poniklowane
Wszelkie części fasonowe mos.
„HELIOS" Poznań, Św. Marcin 68. Tel. 36-99 4827

Ręczne magle domowe i wszelkie maszyny rolnicze poleca 178
Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Bracia Biskupscy S. A. w Kołomyi.

Grafit Giserski

w kawałkach, mielony oraz w płatkach stale posiada na składzie

JULJAN JÜNGSTER, Sosnowiec,

telefon nr. 80 JASNA nr. 2 telefon nr. 80 (5126)

Szkło okienne, kit szklarski, diamenty do rżnięcia szkła
poleca hurtownie **M. WARM, Gniezno** 4497

Hurt. rowerów, 4313 oraz wszelkich części rezerwo. wych, Wirówki, butelki termosowe
HURTOWNIA PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSTRÓW (Wlkp.)

Ruszta lane w kokilach 3615c

bądź napuszczane, ze specjalnego żeliwa odpornego na ogień, tak dla palenisk stały h jak i ruchomych.
Tow. Akc. „WIEPOFANA" Poznań-Dąbrowskiego 81 - tel. 61-56

ZGRZEBŁA i WĘDZIDŁA do koni

łapki na myszy i szczury, oraz drobne wyroby żelazne
5145 DOSTARCZA KORZYSTNIE
Sulkiewicz i Robakowski - Fabr. Wyr. Żel. BYDGOSZCZ
Dostawa natychmiast! Cennik na żądanie

KOLANA KARBOWANE, RURY DO KUCHEN 4402
oraz klamerki do pantofli
poleca jako swą specjalność po cenach konkurencyjnych
M. Leszczyński, Włocławek, Kościuszki 24.

KAUCZUK SUROWY, BRONZOWY I BIAŁY, DOSTARCZA ZE SKŁADU 5001
M. GERSON, Warszawa, Wspólna 25. Tel. 95-11

VULKAN rozczyn gumowy i płótno gum.(Gummilösung) wyrabia w najlepszym gatunku **Gumy Poznań, 27 Grudnia 15**

Saneczki sportowe

pierwszej jakości 5108
L. Skalski, Toruń, Prosta nr. 22 telefon 10-86

ARMATURĘ

specjalną dla cukrowni, gorzelni, rafinerji nafty, papierni, cementowni, fabryk chemicznych i innych zakładów przemysłowych
Wyroby z kwasoodpornego bronzu fosforowego Dra Künzla
polecają
JANCZEWSKI i FREYMARK
Warszawa, Mokotowska 40.
2925b

KAGAŃCE DRUCIANE

własnego wyrobu dla psów wszystkich ras, sprzedaje hurt. i detalicznie
R. GLINIECKI i S-ka
Kraków, ul. Szewska 2. Tel. 3080
Cenniki na żądanie 4013

OSKARDY 5062

dla młynarzy Ia jakości (każda sztuka gwarantowana) fabrykują i dostarczają z gotowych zapasów składowych po cenie konkurencyjnej
BRACIA PLUCIŃSCY, FABRYKA STALOWYCH NARZĘDZI POZNAŃ, Szamarzewskiego 43.

ODDZIAŁ I.	ODDZIAŁ II.
Warszawski Fabryczny Skład **Fornierów i Dykt**	**Fabryka Luster Szlifiernia Szkła**
ulica Matejki 2, róg Dworcowej	ulica Garbary nr. 6.
Telefon 1055.	Telefon 1061.

N. MANELA, BYDGOSZCZ
Telefon Prywatny 793. 4498

Pierwsza Krajowa Wytwórnia Sprężyn
DLA WSZYSTKICH GAŁĘZI PRZEMYSŁU
SPIRAL
WARSZAWA, ul. Żytnia nr. 20 tel. 36-39
5129

Zamki meblowe 4311
Zawiasy taśmowe (Klavierbänder)
Szyny do schodów (Treppenleisten)
Fabryka „Fema" T. A., Bydgoszcz.

PRACOWNIA DIAMENTÓW DO RŻNIĘCIA SZKŁA I DO TARCZ SZMERGLOWYCH

H. SZEFTEL
Warszawa, Graniczna 16
Egz. od 1882 r.
4021

E. Pitak & Co.
fabr. wyr. drzewn.
Bydgoszcz,
ul. Zduny 18/19 tel. 353

Specjalność: fabrykacja masowa wszelk. artykuł. domowych. 4130

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Polski przemysł maszyn rolniczych
w przededniu traktatu gospodarczego polsko-niemieckiego.

Nie wolno dopuścić do zbytnich koncesyj na rzecz Niemców w tej gałęzi... Niemiecka produkcja maszy rolniczych jest dziś pierwszorzędna ale trochę za droga... Zbyt forsowne zaangażowanie się Niemiec w pożyczkach zagranicznych może im nie wyjść na dobre...

Toczące się w obecnej chwili rokowania polsko-niemieckie w sprawie traktatu handlowego są w tej chwili przedmiotem dużego i zrozumiałego zresztą zainteresowania ze strony sfer gospodarczych obu państw. Według dotychczas przeprowadzonych obrad są, jak słychać pełne widoki na osiągnięcie konkretnego porozumienia. Minął nareszcie dla obu państw okres skutków wojny celnej i nastąpił moment przekonania się co do racjonalności nawiązania przerwanych węzłów gospodarczych.

Umowa handlowa podstawowa, a więc taka, która obejmuje różne gałęzie produkcji, jest a priori niezwykle trudnym problemem takiego rozwiązania, by ono dla poszczególnych gałęzi, jeżeli te ostatnie wykazują odmienne warunki bytu i dalszego rozwoju, przyniosło maksimalne korzyści. W Niemczech szczególnie dobitnie zarysowała się sprzeczność między produkcją przemysłową i agrarną w stosunku do traktatu handlowego z Polską, utrudniając do tej pory porozumienie się. W naszych sferach podobne zjawisko wprawdzie nie miało miejsca, niemniej jednak aktualnem jest wciąż pytanie, które gałęzie naszej produkcji są mniej, a które więcej zainteresowane w zmianie obecnych stosunków handlowych z Niemcami.

Pytanie to odnosi się oczywiście także do pewnych maszyn i narzędzi rolniczych.

W okresie trwania wojny celnej przemysł odnosił wielkie korzyści w związku z odpadnięciem zawsze poważnej konkurencji niemieckiej. Pomyślna konjunktura, wyrażała się w ciągłym i dobrym zbycie oraz dobrych cenach. Dlatego zasadniczo przemysł maszynowy byłby raczej przeciwnikiem takiej umowy handlowej, ta zawierała zbyt, wiele koncesji na korzyść fabrykatów obcych. Jeżeli się zważy, że w roku gospodarczym 1926/27 w stosunku do poprzedniego roku gospodarczego wzrósł import maszyn niemieckich przeszło dwukrotnie a wzrósł mimo wysokich stawek celnych, ograniczeń przywozu i zniesienia ulg celnych, to obawy krajowego przemysłu są najzupełniej zrozumiałe. Tutaj zadecyduje odporność, z jaką przeciwstawić należy wzmożonej konkurencji obcej.

Nasza produkcja maszyn rolniczych jakościowo naogół nie ustępuje konkurencji niemieckiej. Jest ona jednakże zbyt szczupła, co do zakresu oraz wydajności w stosunku do rozległych potrzeb naszego rolnictwa. Innemi słowy nasz przemysł znajduje się dopiero w początkowem stadjum pełni swego rozwoju i ma jeszcze przed sobą obszerne zadanie do spełnienia co swej kompletnej rozbudowy oraz opanowania niewyzyskanych dotąd krajowych rynków zbytu.

Znajdując w kraju wszelkie warunki rozwojowe przemysł ten winien pozyskać przedewszystkiem obce kapitały, konieczne dla przeprowadzenia tych prac. Jeżeli przewidywania w związku z uzyskaniem pożyczki a raczej z dalszym napływem pieniędzy się spełnią, wówczas praca zawodowa wejdzie niewątpliwie na nowe tory.

W takich oto warunkach nadszedł moment wznowionych rokowań o traktat handlowy i to z wszelkiemi widokami pozytywnego zawarcia. W jakiej mierze przyszły traktat odbije się na położeniu sławnej produkcji, zależeć to będzie przedewszystkiem od wysokości stawek celnych, których obecnie przewidzieć nie można. Jeżeli przemysł nasz winien być przeciwnym traktatowi w obronie utracenia pomyślnej konjunktury, to jednak wzmożone konkurencją przynieść bezsprzecznie także szereg momentów pożytecznych z punktu widzenia całości życia gospodarczego. Szczególnie u nas, gdzie przemysł natrafia w kraju na bardzo słabą konkurencję, napływ obcych fabrykatów musi wpływać na wyższą intensywność pracy naszych fabryk i ich dostosowanie się do nowoczesnych wymogów.

Niemiecki przemysł maszyn rolniczych, jak wiadomo jest niezwykle silnie zainteresowany w eksporcie na rynek polski. Posiadając trwałe fundamenty z lat przedwojennych, a ostatnio rozbudowany i udoskonalony przy pomocy kaptiałów obcych, przyjął ten przemysł niemiecki charakter produkcji indywidualnej, dającej maszyny wysokowartościowe, lecz bynajmniej nie tanie w cenie.

Natomiast nastąpiła tu zwyżka cen a to wskutek podrożenia kredytu przez podniesienie stopy dyskontowej, mającej znów swe źródło w zbyt forsownem angażowaniu się w kapitale zagranicznym. Jeżeli niemiecki przemysł zawsze był wybitnie eksportowy, to obecnie znalezienie nowych rynków zbytu jest dla niego poprostu kwestją bytu.

W Polsce znajduje on teren bardzo pożądany zwłaszcza od czasu, kiedy nastąpiła stabilizacja naszego życia gospodarczego i wogóle pomyślna konjunktura na zbyt maszyn rolniczych.

O tem wszystkiem nie wolno nam zapominać ani na jedną chwilę podczas finalizacji naszego traktatu gospodarczego z Niemcami, jeśli finalizacja ta istotnie w najbliższym czasie będzie miała miejsce.

W. Laube.

? SKRZYNKA ZAPYTAŃ ?
z dziedziny porad fachowych i źródeł zakupów

Do każdego zapytania prosimy dołączyć 50 gr. Wszystkim interesantom odpowiadamy listownie, częstokroć kilkakrotnie.

Uprasza się o podanie adresu:

Nr. 3328. fabryki, wyrabiającej naczynia do gotowania ryb.

Nr. 3344. firmy wyrabiającej ozdobne kroksztyny żelazne do zawieszania ulicznych lamp elektrycznych.

Nr. 3345. firmy, dostarczającej wszelkie przybory do parasoli.

Nr. 3378. firmy, która dostarcza t. zw. Stahlmasse do szlifowania, w większych ilościach.

Nr. 3383. firmy, która wyrabia lub dostarcza wentylatory kowalskie oraz t. zw. Heissluftmotoren lub turbiny.

Nr. 3385. firmy, która może dostarczyć plan na bośniacką suszarnię owoców, większego lub mniejszego typu.

Nr. 3392. fabryki, wyrabiającej piłki do metalu.

Nr. 3395. firmy, która dostarcza reflektory teatralne.

Nr. 3396. firmy, która może dostarczyć świdry do buksów do kół, t .zw. Wagenbohrer mit Anlage (Löffelbreite oben 60 m/m, unten 32 m/m).

Nr. 3397. firmy, która może dostarczyć aparat elektryczny do szmerglowania wyrobów mosiężnych i platerowych.

Nr. 3399. fabryki, wyrabiającej drewniane taczki budowlane.

Nr. 3403. fabryki, wyrabiającej bukowe pudła do kapeluszy.

Nr. 3404. fabryki, która wyrabia obręcze i koła do gier do dzieci.

Nr. 3405. fabryki, wyrabiającej nieklejone dykty bukowe.

Nr. 3407. firmy, która wyrabia baterje „Radjo".

Nr. 3413. firmy, posiadającej przedstawicielstwo na podkowy końskie kute.

Nr. 3422. firmy, która może dostarczyć 1500 kg. bednarki ocynowanej 26× 1½ m/m.

Nr. 3426. fabryki, która wyrabia śruby żelazne do warsztatu stolarskiego.

Nr. 3431. fabryki w Polsce, wyrabiającej magle do bielizny z elektrycznym zapędem.

Nr. 3356. dostawcy dla poważnej firmy kluczy do nakrętek kalibr. i hartowanych.

*

Prosimy zwrócić baczną uwagę na zapytania, które prawie codziennie do Redakcji pisma naszego nadchodzą, a które publikujemy w każdym numerze.

Przetargi — Submisje — Licytacje

PRZETARG.

Zarząd Funduszu Kwaterunku Wojskowego ogłasza przetarg nieograniczony na dokończenie domu podoficerskiego w Ławicy pod Poznaniem.

Termin przyjęcia i otwarcia ofert dnia 24 listopada b. r. o godzinie 12 w południe.

Ślepe kosztorysy i warunki techniczne można otrzymać w biurze F. K. W. Warszawa-Zoliborz, Śmiała 31 i VII Okr. Szef. Bud. w Poznaniu.

PRZETARG OFERTOWY.

Magistrat miasta Bydgoszczy zamierza wydać w drodze przetargu publicznego wykonanie prac

ziemnych, betonowych, murarskich i ciesielskich,

przy budowie domu mieszkalnego przy ul. Toruńskiej 23.

Ślepe kosztorysy otrzymać można w Urzędzie Budownictwa Nadziemnego przy ul. Jana Kazimierza nr. 3, I ptr. za opłatą 2 zł.

Tamże udzielać się będzie potrzebnych wyjaśnień, oraz zostaną wyłożone rysunki do wglądu.

Oferty należy złożyć w zamkniętych kopertach i zaopatrzyć odpowiednim napisem, do czwartku dnia 24 listopada 1927 r. godziny 10-tej przed poł. w wyżej podanym Urzędzie.

O tej samej godzinie nastąpi otwarcie ofert.

Magistrat zastrzega sobie prawo swobodnego wyboru pomiędzy ofertami.

Bydgoszcz, dnia 18 listopada 1927 r.

Magistrat — Urząd Budownictwa Nadziemnego.
(—) Inż. arch. Raczkowski, Radca budownictwa.

PRZETARG.

na dostawę loco stac. Katowice:

1) 3,800.00 kg cementu
2) 190.000 kg. żelaza betonowego
3) 14.000 m³ spóły
4) 2,200.000 sztuk cegły, wymiar pruski
5) 80.000 sztuk cegły pustej
6) 70 wagonów wapna palonego
7) 1.200 m³ piasku.

Osobne oferty na poszczególne dostawy wnosić należy do Techn. Kierow. Budowy Katedry Śląskiej w Katowicach, telef. 681.

Podkłady ofertowe z warunkami wysyłane będą na żądanie.

Otwarcie ofert dnia 24 listoada godz. 12 w południe.

PRZETARG.

Magistrat miasta Ostrowa Wlkp. zamierza wydać w drodze publicznego przetargu wykonanie studni wierconej o wydajności ca 20 m³ na godzinę w gmachu Elektrowni Miejskiej. Oferty należy złożyć możliwie w terminie do dnia 1 grudnia 1927 r.

Bliższe informacje oraz wzory ofertowe odebrać można w Miejskim Urzędzie Budownictwa (Ratusz, pokój 8).

Ostrów, dnia 18 listopada 1927 r.

Magistrat. (—) Musielak.

PRZETARG.

na materjały kolejowe w Teheranie.

Dnia 19 lutego 1928 roku odbędzie się w Teheranie w perskiem ministerjum robót publicznych, w administracji kolei żelaznych — przetarg na dostawę materjału i sprzętu kolejowego. W związku z powyższem, administracja perskich kolei żelaznych zaprosiła firmy zagraniczne do wzięcia udziału w przetargu i do złożenia ofert, zawierających ogólne warunki tych dostaw na wymieniony przetarg oraz na przyszłe przetargi, których termin nie jest dziś jeszcze ustalony i które będą obejmować szerszy zakres dostaw technicznych.

Szczegółowe warunki przetargu i propozycyj ogólnych na przetargi przyszłe można przejrzeć w Państwowym Instytucie Eksportowym, Warszawa — Elektoralna 2.

Przetarg obejmuje szyny kolejowe, rozjazdy, zwrotnice i t. p. akcesorja, podkłady żelazne i drewniane, drobny materjał kolejowy narzędziowy, jako to młoty, piły, łopaty, siekiery, wózki, szczypce i t. d. Mosty żelazne, konstrukcje mostowe, żelazo, kolejki wązkotorowe, wraz z taborem, wagonetki i lokomotywy, cement hydrauliczny, botonierki, materjały wybuchowe, szufle, motorowe, kompletne urządzenia mechanicznych pilarni z siłą mechaniczną, blacha falista i galwanizowana, instalacje dwuch linij telefonicznych długości 200 klm., ekskabatory, złożenia osiowe dźwigi, krany i żórawie, pompy ręczne.

Kierownik cegielni

na niewypowiedzianem stanowisku zmieniłby posadę, 30 lat praktyki zawodowej, 6 lat na ostatniej posadzie.

Pierwszorzędne świadectwa i referencje.
Najchętniej w bliskości większego miasta.

Zgł. do adm. „Rynku Metalowego i Maszyn“ pod nr. **5080**

SZUKAMY ZASTĘPSTW

z branży żelaźnej, metalowej i narzędzi.

Przyjmujemy sprzedaż komisową.

Duży frontowy lokal z 4 wystawami — specjalnie na ten cel wybudow. własnym domu — wielkie magazyny składowe.

„KOMISDOM“ C. Paprocki, H. Majewicz i Ska
Lublin, ul. Zamojska 3 tel. 14-53 5083

Kompl. urządzenie warzelni

na 60 hl., warkę parą i ruch elektromotorowy, w dobrym stanie, do natychmiastowego użytku a m.: żelazny kocioł 96 hl., żelazna kadź 96 hl. — z bronz. filtrem, sitami — mech. mieszadłem, pompą odśr., cedzakiem, 2 walc. młynem słod., ruch skrzynią na szyn., wagą na 1000 kg., pędnicą tarczami pas. miedz. i żel. połączenia, stał. termometry, manometry, wszelka armatura - elektromotor 15 HP., 580 obr. 122 Amp. z opornicą i skrzynką 110 Volt, ma do sprzedania i bliższych informacyj udzieli

Browar Zygmunta Marsa i Brata w Limanowej. 5168

Kompletne

urządzenie dla fabryki grzebieni

do sprzedania.

Po bliższe informacje zwracać się do administracji „Przemysłu Skórnego“ w Poznaniu pod nr. 1737.

BACZNOŚĆ PANOWIE KUPCY Z PROWINCJI!!!

Staro zaprowadzony interes

krótkich towarów żelaznych

w mieście Poznaniu jest od 1 stycznia 1928 korzystnie do sprzedania. Oferty reflektantów tylko z odpowiednią gotówką proszę składać do adm. „Rynku Metalowego i Masz.“ pod 5164. 5164

SAMOCHÓD „FIAT” KARETKA,

mod. 507. 9/35 K. M prawie nowy, sprzeda

„UNIA” Zjedn. Fabryki Maszyn Sp. Akc. w Grudziądzu.
5074

Lokomobila

firmy R. Horsky & Sohn, 4 atm., gotowa do użytku, tanio do sprzedania. Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. **5124.**

Motor benzynowy

„Deutz“ 10 P. S. i 6 P. S gazowy, **winda budowlana** z liną stalową ca 120 mtr dług., **pompa parowa** ssąca (Saugpumpe) 1 cylindr. o wielkiej wydajności z rurami, **filar tragarzowy** 4000×650×160 mm. z płytą fundam.

METALOWIEC, Poznań, ul. Towarowa 2

Telefon 3912 5071 Telefon 3912

ARMATURY DO GAZU

pierwszorzędny towar dostawia szybko i tanio 5146

E. BAASNER, DZIAŁDOWO (Pomorze)

MOTORY ELEKTRYCZNE

prądu stałego 110/220/440 wolt. od 1—10 KM.
MOTORY PRĄDU TRÓJFAZOWEGO 110/120/220/380 od 1—60 Km sprzeda 5149

inż. Józef Binder - Kraków - Gertrudy 23

Duży

piec żelazny

ozdobny, jak nowy, odpowiedni na wielką salę, wartości 1.500 zł. **do sprzedania** za 500 zł., oraz **kilka pieców gazowych.** Zgłoszenia do administracji niniejszego pisma pod nr. 150.

Gorzelnia w likwidacji

okazyjnie do sprzedania!

Kocioł parowy z roku 1907 o jednej rurze płomiennej, system Fox, 7 atm., długość 5,30 mtr., średnica 1,80 mtr.
Maszyna parowa leżąca, jednocylindrowa ca 15 K. M.
Aparat odpędowy, kolumnowy z deflekmatorem i regulatorem odpływu wywaru, z lanego żelaza. Kolumna 4,70 mtr., średnica 0,80 mtr.
Ozięblalnik miedziany 2,5 × 0,60 mtr.
Kadź rozcierna z blachy żelaznej z wężownicą miedzianą ∅ 2,30 mtr., wysokość 0,82 mtr., blacha 8 m/m.
Pompa do zacieru do zapędu parą.
Gniotownik do słodu.
Parnik (Hensa) z roku 1908 pojemn. 5 000 ltr.
Płuczka do kartofli 2,50 długość, 1 mtr. szerokość, wysokość 1 mtr., blacha m/m.
Elewator do kartofli łańcuchowy.
Zbiornik na wywar ± długość 2,85 mtr. szerokość 2 mtr. wysokość 1,55 mtr., blacha 7 m/m.
Rezerwoary na spirytus 2 sztuki ± o wymiarach, długość 3,40 mtr., szerokość 1,70 mtr., wysokość 1,40 mtr., grubość blachy 5 m m.
Montejus do wyciskania wywaru ∅ wysokość 1,56 mtr., średnica 1,50 mtr., grubość blachy 15 m/m.
Kadzie fermentacyjne 8 sztuk, pojemność po 3200 ltr. z drzewa sosnowego, owalne, 1 sztuka 2 800 ltr., 1 sztuka 6 000 ltr.
Pompa balunowa, pompa dwutłokowa, waga pomostowa centymalna, waga decymalna 1 000 kg, rury miedziane, rury żelazne i t. d.
5163

oddam po bardzo korzystnej cenie

Wł. Czajkowski • Lubawa Pomorze.

KUPNA

Poszukujemy do kupienia 5162

lokomobilę

w jaknajlepszym stanie na około **300 K. M.** lub też maszynę parową na tę samą siłę z odpowiednim kotłem. Odnośne oferty z dokładnemi opisami prosimy przesłać pod adresem:

Firma E. HAUSMANN
Lwów - Pasaż Hausmana 6.

Poszukiwane nast. maszyny i urządzenia warsztatowe:

Tokarnia 2—2½ m długa, 350—400 wys.
Wiertarka do ∅ 30—50 m/m
Wiertarka do ∅ 15 m/m
Szlifierka
Piła mechan. 500 m m dług.
Heblarka
Nożyce mechan. dla blach do 15 m/m
Motor 8—10 k. m. 110 V.
Flaszenzug (wielokrążek) 3—5 ton 5161
Transmisje kompletne

w stanie używanym, lecz bardzo dobrym, — w komplecie lub częściowo.

Zgłoszenia przyjmuje **firma Juliusz Weiss**
Koleje Polne, Leśne i Fabryczne we Lwowie.

Poszukuje się

motor Diesel

używany, lecz w bardzo dobrym stanie, lub nowy oryginalny Diesel 40 H. P. Zgłoszenia z podaniem ceny i opisu pod adresem 5150

Młyn Sosnowa Wola, gmina Dzieszkowice
(powiat Janów Lubelski).

Poszukujemy natychmiast
używaną, lecz dobrze utrzymaną

maszynę do cięcia dźwigarów.

Zgłoszenia do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego pod nr. 5072. 5072

Kocioł parowy

używany, w dobrym stanie p. ogrz. 90—100 mtr² 8—9 atm. kupię 5165

Warszawa, Wspólna nr. 60 m. 5. Tel. 10-12

Kupujemy

lokomobilę 50 PS.

Oferty z rokiem budowy i odpisem papierów, ceną oraz warunkami do 5167

F. Eberhardt, Sp. z o. p., Bydgoszcz.

Kupujemy nowe lub używane

Śrutowniki kamienne

średnicy 2—3'. Oferty do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 5110.

Lokomobilę

wzgl. **maszynę parową** z kotłem o sile 70-100 HP. w dobrym stanie oraz **motor elektr.** dla prądu stałego, 220 V. 3-5 HP. kupi firma

I. J. RUBEL w JAŚLE
(MAŁOPOLSKA) 5122

Poszukiwane doskonale utrzymane

KOTŁY WODNO - RUROWE

300—400 m² powierzchni z przegrzewaczem możliwie z paleniskiem schodkowem od 12 atmosfer zwyż. Najtańsze oferty z podaniem roku fabrykacji oraz systemu należy skierować do „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod 5104.

Motor Buldog

w dobrym stanie w sile 6—10 koni lub silniejszy, **kupię zaraz.**
Oferty proszę do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 5163

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW:

PRZEDPŁATA: Kwartalnie 4,50 zł. Dla Gdańska 4,50 guld. Dla Niemiec 4,50 mk. Dla Ameryki 1 dolar kwartalnie.
CENY OGŁOSZEŃ: ¹/₁ str. 100 zł, ½ str. 60 zł, ¼ str. 35 zł, ⅛ str. 20 zł, ¹/₁₆ str. 10 zł. Ogłoszenia na okładce z dopłatą. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się według osobnej taryfy. W wydaniach specjalnych obowiązuje inna taryfa. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań. Przy wszelkich kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu wszelkie rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-790.

Redaktor naczelny: Leszek Gustowski. *Przyjmuje od 12—13 z wyjątkiem soboty.*